

του Patrick Cuninghame

Η παρούσα εργασία καταπιάνεται με τις διαφορές ανάμεσα στον ιταλικό εργατικό φεμινισμό και τους φιλελεύθερους, σοσιαλιστικούς, σεπαρατιστικούς φεμινισμούς κατά τη δεκαετία του '70. Γίνεται αναφορά στην ανάδυση των κύριων οργανώσεων του εργατικού φεμινισμού γύρω από τα ζητήματα της άμισθης αναπαραγωγικής εργασίας και της σωματικής και σεξουαλικής βίας κατά των γυναικών. Επιπλέον, τίθενται τα προβλήματα που συνδέονται με τις σχέσεις μεταξύ φεμινισμού και του κοινωνικού κινήματος της αντικαπιταλιστικής Αυτονομίας. [...]

Ένα από τα βασικά κινήματα που δραστηριοποιούνταν στην αυτονομία ήταν το γυναικείο, του οποίου οι ανάγκες ιστορικά αναβάλλονταν από το «επαναστατικό κόμμα» μέχρι την κατάκτηση της κρατικής εξουσίας και την εγκαθίδρυση του σοσιαλισμού, με το ζήτημα του φύλου να υποτιμάται σταθερά ως ήσσονος σημασίας μπροστά στο ταξικό ζήτημα. Τα φεμινιστικά κινήματα συγκεκριμένα έχουν την τάση να είναι αυτόνομα, δεδομένου ότι οι γυναίκες ως κοινωνική κατηγορία καταπιέζονται από την πατριαρχία σε όλες τις κοινωνικές της σχέσεις -συμπεριλαμβανομένων των αριστερών πολιτικών κομμάτων, των συνδικαλιστικών οργανώσεων, των κοινωνικών κινήματων- αλλά και από τους επαναστάτες. Μετά την καθοριστική, αλλά τελικά αμφίσημη, εμπειρία των κινήματων του '68, υπήρξαν από τις πρώτες, στην Ιταλία και αλλού, που ανέπτυξαν μια θεμελιώδη κριτική στις πολιτικές νόρμες και πρακτικές της «Νέας Αριστεράς», η οποία στην πράξη, αν όχι και στην θεωρία, ελαχιστοποιούσε τις ανάγκες και τις διαφορές των γυναικών, υποτάσσοντάς τις στις απαιτήσεις του ταξικού αγώνα, με τρόπο παρόμοιο με τις παλιότερες οργανώσεις της Θεσμικής Αριστεράς. Αυτή η κριτική είχε ως αποτέλεσμα πολλές γυναίκες να φύγουν από τα κόμματα και τις ομάδες της Νέας Αριστεράς στις αρχές του '70, με σκοπό να σχηματίσουν τις πρώτες φεμινιστικές αυτο-οργανωμένες οργανώσεις, προκαλώντας έτσι, μαζί με το ζήτημα της συμμετοχής στον «ένοπλο αγώνα», κρίση [στους κόλπους της Νέας Αριστεράς]. Όλο αυτό οδήγησε στον διαχωρισμό και την δημιουργία, από τα κομμάτια που απέμειναν, της Αυτονομίας, ένα ριζοσπαστικό αντικαπιταλιστικό κοινωνικό κίνημα, επηρεασμένο από την φεμινιστική οργανωτική κριτική, όπου όμως συμμετείχαν σχετικά λίγες φεμινίστριες.

Ο εργατισμός, αρχικά ως μια τάση εντός του εργατικού συνδικαλισμού και των κομμάτων της Θεσμικής Αριστεράς, επίσης επηρεάστηκε βαθιά από το ιταλικό φεμινιστικό κίνημα, ειδικά μέσω της θεωρητικής και πολιτικής δουλειάς της Mariarosa Dalla Costa και της Leopoldina Fortunati, καθώς και άλλων γυναικών της Lotta Femminista (LF/Φεμινιστικός Αγώνας). Αυτή η οργάνωση έκανε καμπάνιες για τον μισθό για την οικιακή εργασία, στηριζόμενη στην στρατηγική σημασία που έχει [η οικιακή εργασία] στην καπιταλιστική οικονομία μέσω της αναπαραγωγικής της επόμενης γενιάς εργατών και της φροντίδας της τρέχουσας γενιάς, που λαμβάνει χώρα χωρίς κανένα άμεσο κόστος

Μετάφραση

Ιταλία: Φεμινισμός, εργατισμός και αυτονομία το '70

(Μέρος 1ο)

Ο αγώνας ενάντια στην άμισθη αναπαραγωγική εργασία και τη βία¹

του Κράτους ή της αγοράς. Με άλλα λόγια, όπως το θέτουν οι συγγραφείς του φυλλαδίου με τίτλο «Νέο Φεμινιστικό Κίνημα»:

[...] και όλη αυτή τη δουλειά που κάνει μια γυναίκα, κατά μέσο όρο 99,6 ώρες την εβδομάδα, χωρίς τη δυνατότητα απεργίας ή απουσίας, χωρίς την δυνατότητα να έχει απαιτήσεις, την κάνει τσάμπα.

Αυτή η καμπάνια, που εξαπλώθηκε γρήγορα σε όλη την Ευρώπη και την Βόρεια Αμερική, είχε ως αποτέλεσμα την ίδρυση ενός εκ των πρώτων διεθνιστικών κοινωνικών κινήματων· το κίνημα για τον Μισθό για την Οικιακή Εργασία (Wages for Housework-WfH), που ενθάρρυνε την κριτική στο Κράτος Πρόνοιας ως προστάτη και εγγυητή του καταμερισμού εργασίας βάσει φύλου και της αναπαραγωγικής της εργατικής δύναμης. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα την δημιουργία -παράλληλα με άλλες φεμινιστικές ομάδες που τότε βρισκόνταν σε διαδικασία «αποστράτευσης» μετά από έναν κύκλο τεραστίου μεγεθών διαμαρτυριών και διαδηλώσεων στα μέσα του '70 για το δικαίωμα στο διαζύγιο και την έκτρωση- εναλλακτικών κοινωνικών υπηρεσιών, ιδιαίτερα στους τομείς της υγείας, της αντισύλληψης, της έκτρωσης και της πρόληψης της ενδοοικογενειακής βίας. Από την κρίση των εν λόγω κινήματων το '80 και έπειτα, οι φεμινίστριες έχουν διεξάγει βαθιά έρευνα και θεωρητική ανάλυση, συχνά ως ακαδημαϊκές, πάνω στο κοινωνικό στάτους των γυναικών και τους αγώνες τους μέσα στον μετακεϋνσιανό καπιταλισμό, χρησιμοποιώντας την μέθοδο της συγκριτικής ανάλυσης με τις συνθήκες και τους τρόπους αγώνα των σύγχρονων γηγενών πληθυσμών, των οικολογικών και αντιπολεμικών κινήματων.

Η σχετική έλλειψη «γυναικείας μνήμης» στην Αυτονομία ως κοινωνικό κίνημα, αντανακλά μια ιστορική τάση που διατρέχει όλες τις κοινωνίες· η

γυναικεία φωνή τείνει να φιωθεί ή να αγνοηθεί, αποξενωμένη ή ενσωματωμένη (παράλληλα με την κοινωνική τάξη) στον αντρικό λόγο, συμπεριλαμβανομένου του εσωτερικού της αυτόνομης, φιλελεύθερης Αριστεράς. Οι φεμινιστικές μεθοδολογίες ασκούν κριτική στον μύθο της «ακαδημαϊκής αποδέσμευσης», παρουσιάζοντας αντ' αυτού την κοινωνική έρευνα ως μια διαδικασία συνδιαλλαγής στην οποία δίνουν κίνητρο και την οποία επηρεάζουν τόσο οι πρότερες εμπειρίες της ερευνήτριας όσο και αυτές του ατόμου υπό διερεύνηση. Αποδεχόμενη αυτές τις μεθοδολογικές προσεγγίσεις και σκιαγραφώντας την ιστορική ανάπτυξη του ιταλικού φεμινισμού κατά τη διάρκεια του '70, η παρούσα εργασία θα αναγνωρίσει και θα θέσει κάποιες από τις κύριες διαφορές μεταξύ του ιταλικού εργατικού φεμινισμού και των φιλελεύθερων, σοσιαλιστικών και σεπαρατιστικών φεμινισμών, πάνω στα ζητήματα της αναπαραγωγικής εργασίας και τον ρόλο της μισθωτής εργασίας εκτός σπιτιού και κατά πόσο προωθεί (ή όχι) την οικονομική ανεξαρτησία και την κοινωνική χειραφέτηση των γυναικών. Αρχικά θα σκιαγραφήσει την εμφάνιση των δύο βασικών οργανώσεων του εργατικού φεμινισμού, τη Lotta Femminista και το Μισθό για την Οικιακή Εργασία (WfH) αναφορικά με τα ζητήματα της άμισθης αναπαραγωγικής και οικιακής εργασίας και της καπιταλιστικής χρήσης της σωματικής και σεξουαλικής βίας απέναντι στις γυναίκες. Στη συνέχεια, θα εξεταστούν κάποια από τα προβλήματα που συνδέονται με τις σχέσεις μεταξύ φεμινισμού και της Αυτονομίας ως κοινωνικό κίνημα. Το παρόν άρθρο ολοκληρώνεται εξετάζοντας την συνέχεια του, επηρεασμένου από τον εργατισμό, φεμινισμού συγκρίνοντάς τον με άλλους φεμινισμούς στην Ιταλία.

Lotta Feminista και Μισθός για την Οικιακή Εργασία (WfH): Αγώνες ενάντια στην βία και την άμισθη αναπαραγωγική εργασία.

Μετά το κύμα απεργιών και της γενικευμένης βιομηχανικής και κοινωνικής σύγκρουσης του «θερμού φθινοπώρου» του 1969, στα οποία η Potere Operaio, η βασική εργατική οργάνωση, έπαιξε καθοριστικό ρόλο, το κίνημα των αυτόνομων εργατών που είχε ως βάση του τα εργοστάσια συνέχισε να οργανώνει τις αντιστάσεις του απέναντι στην καπιταλιστική εργασία, την εκμετάλλευση και την αναδιάρθρωση, διαμέσου των αυτόνομων συνελεύσεων στα εργοστάσια του Βορρά. Ταυτόχρονα, μια ευρύτερη μορφή αυτονομίας και εκδημοκρατισμού εξαπλώθηκε σε ολόκληρη την εργατική τάξη, συμπεριλαμβανομένων των άμισθων τομέων όπως οι νοικοκυρές, οι φοιτήτριες, οι άνεργοι και οι κληρωτοί φαντάροι φτάνοντας έως και τους τομείς της μεσαίας και επαγγελματικής τάξης. Η πιο σημαντική εξέλιξη ήταν η ανάδυση της πρώτης μαζικής κινητοποίησης του γυναικείου κινήματος στην Ιταλία, η οποία σύμφωνα με την Mariarosa Dalla Costa:

είχε δύο μορφές: η μία ήταν η αυτο-συνείδηση και η άλλη ήταν ο εργατικός φεμινισμός της Lotta Feminista που σταδιακά μετατράπηκε στις ομάδες και τις επιτροπές της καμπάνιας για τον Μισθό για την Οικιακή Εργασία.

Η Della Porta² υποστηρίζει ότι το σημαντικό χαρακτηριστικό του ιταλικού φεμινισμού σε σύγκριση με άλλες ευρωπαϊκές χώρες ήταν η οργάνωση καμπάνιων μαζικής κινητοποίησης:

Το 1974 δέκα χιλιάδες γυναίκες συμμετείχαν στο εθνικό συνέδριο στην Pinarella di Cervia. Μεταξύ 1975-1977 μία σειρά από εθνικές πρωτοβουλίες, κυρίως στο ζήτημα της νομιμοποίησης της έκτρωσης, είχαν την εκπληκτική συμμετοχή των 30-50 χιλιάδων γυναικών. [...] Στις 18 Ιανουαρίου του 1975 πραγματοποιήθηκε η πρώτη μεγάλη διαδήλωση στη Ρώμη, για το ζήτημα της έκτρωσης, με 20.000 συμμετέχουσες [...]. Τον Απρίλη του 1976 η Ένωση Γυναικών Ιταλίας (UDI), που συνδεόταν με το ΚΚΙ, και οι φεμινιστικές οργανώσεις άλλων κομμάτων συμφώνησαν να συμμετάσχουν σε μια διαδήλωση γυναικών με την συμμετοχή να φτάνει τις 50.000.

1. Ρώμη 1974, η πρώτη διαδήλωση ενάντια στη σεξιστική βία.

Κάποιες θεωρητικοί, πρώην μέλη της Potere Operaio, ενεργές στο φεμινιστικό κίνημα, επικεντρώθηκαν στο κομμάτι της άμισθης αναπαραγωγικής εργασίας, το οποίο ειδώθηκε ως ζωτικής σημασίας για την αναπαραγωγή της ζωντανής εργασίας και επομένως του κεφαλαίου, ιδιαίτερα από την Mariarosa Dalla Costa πάνω στην άμισθη γυναικεία οικιακή εργασία³, ενώ μια εντελώς διαφορετική, επηρεασμένη από τον εργατισμό, φεμινιστική θέση εκπροσωπούσαν από την κριτική της Alisa del Re στο κοινωνικό κράτος. Σύμφωνα με τη θεωρία της Del Re, υπάρχει μια ιεραρχική διάκριση μεταξύ μισθωτής/παραγωγικής εργασίας (η βιομηχανική εργατική τάξη) και άμισθης/αναπαραγωγικής εργασίας (γυναίκες, φοιτήτριες, άνεργοι). Συνεπώς, οι διαφορετικοί τομείς της εργατικής τάξης αναζητούν την αυτονομία τους από τις επίσημες οργανώσεις της εργατικής τάξης, αλλά και αναμεταξύ τους.

Βασιζόμενη στην πολιτική δουλειά των Mariarosa και Giouanna Franca Dalla Costa, της Leoroldina Fortunati και άλλων, η Lotta Feminista ξεκίνησε μια καμπάνια που έγινε διεθνώς γνωστή ως Μισθός για την Οικιακή Εργασία (WfH), που συνδεόταν με το παρόμοιο κίνημα στη Μ. Βρετανία (Selma James) ενώ και στις ΗΠΑ και τον Καναδά υπήρχαν αντίστοιχες ομάδες Μισθού για την Οικιακή Εργασία, με την Silvia Federici στην Νέα Υόρκη και την Judith Ramirez στο Τορόντο. Το αντίστοιχο δίκτυο είχε παρουσία και σε Γερμανία και Ελβετία. Η Mariarosa Dalla Costa περιγράφει της πολιτικές αρχές και τη στρατηγική της Lotta Feminista ως εξής:

Θέλαμε λεφτά για την οικιακή εργασία κυρίως λόγω του σοβαρού προβλήματος ότι οι γυναίκες δεν είχαν λεφτά, και παράλληλα ως μοχλό δύναμης με σεβασμό στις υπηρεσίες [...]. Αυτή η διεκδίκηση συνδυάστηκε με μια άλλη, την δραστική μείωση της εξωτερικής εργασίας για όλες τις γυναίκες και τους άντρες (απαιτώντας η εργάσιμη βδομάδα να υπολογίζεται στις 20 ώρες), ώστε ο απαραίτητος χρόνος για την αναπαραγωγή να μπορεί να απελευθερωθεί χωρίς να πρέπει πάντα να ψάχνουμε για λύσεις (που ούτως ή άλλως είναι λύσεις μερικές) σε επιπλέον δουλειές [...]. Από την άλλη μεριά, υπήρχε η τυπική χειραφετητική θέση που στόχευε μόνο στην δουλειά εκτός σπιτιού και καλούσε σε ενίσχυση των κοινωνικών υπηρεσιών. Αυτή ήταν η θέση της θεσμικής αριστεράς αλλά και άλλων φεμινιστικών τάσεων.

Όμως η απαίτηση προς το Κράτος για μισθό για την οικιακή εργασία άνοιξε μια αιχμηρή πολεμική με άλλα κομμάτια του φεμινιστικού κινήματος, που είδαν αυτή την απαίτηση ως «αποκέρση του σκοπού της κοινωνικοποίησης της οικιακής εργασίας».

Τον Ιούνιο του 1974, η εφημερίδα Rosso⁴ ως μέρος της δημόσιας συζήτησης μεταξύ όσων απαιτούσαν μισθό για την οικιακή εργασία και όσων το έβλεπαν ως «επίσημη επικύρωση», δημοσίευσε μια αναφορά της Επιτροπής της Radua για τον μισθό για την οικιακή εργασία, βασισμένη σε τριήμερο συζητήσεις με το φεμινιστικό κίνημα στη Mestre.

Ένας μεγάλος αριθμός νοικοκυρών, δασκάλων, πωλητριών και γραμματέων συγκεντρώθηκαν για να καταγγείλουν την τριπλή εκμετάλλευσή τους, από τα αφεντικά τους, τους συντρόφους τους και το κράτος, απορρίπτοντας τη μιζέρια και τις τρομακτικές συνθήκες εργασίας που τους επιβάλλονταν:

Ο αγώνας μας είναι απέναντι στα εργοστάσια, [...] τα γραφεία, στο να είμαστε αναγκασμένες να καθόμαστε όλη μέρα μπροστά σ' ένα ταμείο [...]. Δεν αγωνιζόμαστε για μια τέτοια οργάνωση της εργασίας, αλλά εναντίον της.

Απέρριπταν την θέση των πολιτικών κομμάτων και των εξωκοινοβουλευτικών ομάδων ότι [δηλαδή] η χειραφέτηση των γυναικών θα έρθει μέσα από την εργασία, αντίθετα απαιτούσαν από το Κράτος, που οργανώνει την καπιταλιστική κοινωνία της οποίας η πιο βασική δομή ήταν η πυρηνική οικογένεια, να δώσει μισθό στις γυναίκες για την άμισθη οικιακή τους εργασία, απ' τη στιγμή που «αναπαρήγαγαν» τους πολίτες και τους εργάτες του κράτους. Αποδοκιμάζονταν επίσης η ανεπάρκεια των ελάχιστων κοινωνικών υπηρεσιών που διατίθονταν, η έλλειψη παιδικών/βρεφονηπιακών σταθμών για όσες ασχολούνταν με τα οικιακά αλλά και για τις εργαζόμενες γυναίκες και η κακομεταχείριση των γυναικείων σωμάτων από το «αντρικό» σύστημα υγείας. Καλούσαν τις γυναίκες να επανακτήσουν τα σώματά τους και να πάρουν τον έλεγχο των ζωών τους στα χέρια τους:

Εμείς οι γυναίκες πρέπει να απορρίψουμε τις συνθήκες της απλής επιβίωσης που θέλει να μας επιβάλλει το Κράτος, πρέπει πάντα να απαιτούμε περισσότερα [...], να επανοικειοποιηθούμε τον πλούτο που μας παίρνουν μέσα απ' τα χέρια μας καθημερινά ώστε να έχουμε περισσότερα χρήματα, περισσότερη δύναμη, περισσότερο ελεύθερο χρόνο για να περνάμε με άλλους, γυναίκες, ηλικιωμένους, παιδιά, όχι ως παθητικοί παρατηρητές αλλά ως ενεργά κοινωνικά άτομα.

Οι γυναίκες ήταν επίσης ιδιαίτερα ενεργές στο ζήτημα του υπερκορεσμένου και υποχρηματοδοτούμενου κρατικού εκπαιδευτικού συστήματος, κάτι που ίσχυε ουσιαστικά για όλα τα κοινωνικά ζητήματα στα μέσα του '70. Οι μαζικές κινητοποιήσεις του γυναικείου κινήματος βρίσκονταν στο απόγειό τους, με πορείες στα σχολεία, πικετοφορίες, καταλήψεις σε σχολικές αίθουσες, οδοφράγματα και όλα αυτά απαιτώντας καλύτερες σχολικές εγκαταστάσεις και εγκαταστάσεις φροντίδας.

Αυτές οι κινητοποιήσεις ήταν αυτο-οργανωμένες με την συμμετοχή της Αυτονομίας, των ομάδων της Νέας Αριστεράς και ιδιαίτερα της Lotta Continua στο Νότο, καθώς και κάποιων εκ των συνδικάτων, αλλά πάντα χαρακτηρίζονταν από την αυτονομία τους και την εκθρόπιτά τους προς τα πολιτικά κόμματα.

Παρόμοιοι αγώνες έλαβαν χώρα και για τον κοινοτικό έλεγχο των αναπαραγωγικών αναγκών (στέγαση, νοίκι, λογαριασμοί, ψώνια) και αργότερα των αναγκών του ελεύθερου χρόνου (το να τρως έξω, σινεμά, ροκ συναυλίες). Αυτές οι διαμάχες έβρισκαν σύμμαχες τις απαιτήσεις του αναδυόμενου γυναικείου κινήματος για τον έλεγχο των σωμάτων τους και των ζών τους διαμέσου της ήπιας του δημοψηφίσματος του 1974 για την κατάργηση του νόμου του 1970 περί του διαζυγίου και το δικαίωμα, μετά από πολλά χρόνια σκληρών αγώνων, στην νομιμοποίηση της έκτρωσης με τον νόμο 194 του 1978, καθώς επίσης και τον εκδημοκρατισμό και εκ-φεμινισμό των ιατρικών και κοινωνικών υπηρεσιών. Συνεπώς, μια νέα σύλληψη της αυτονομίας ήταν απαραίτητη για τον αντικατοπτρισμό της μετάβασης από το βιομηχανικό στο κοινωνικό εργοστάσιο, από τους αγώνες της παραδοσιακής εργατικής τάξης σε εκείνους των νέων κοινωνικών κινημάτων.

Παρόλα αυτά, η ένταση του ακτιβισμού του γυναικείου κινήματος στις αρχές του '70, είχε ως αποτέλεσμα έναν βαρύ απολογισμό όσον αφορά την υγεία και τις προσωπικές ζωές όσων ενεπλάκησαν, παρόλη την πρότερη κριτική τους στον εμμονικό ακτιβισμό της Νέας Αριστεράς και την θυσία οποιασδήποτε μορφής προσωπικής ζωής μπροστά στον πολιτικό αγώνα. Με τα λόγια της Mariarosa Dalla Costa:

[...] είχαμε εθνικές και διεθνιστικές οργανωτικές ομάδες αλλά αυτό που ήταν εντυπωσιακό ήταν το επίπεδο της τεράστιας «φτώχειας» των μέσων με τα οποία όλη αυτή η δραστηριότητα υλοποιούνταν. Τα μέσα επικοινωνίας ήταν κυρίως τα φυλλάδια και η εφημερίδα, που λεγόταν «Οι οικιακές εργάτριες» (*Le operaie della casa - The houseworkers*). Ο τόσο εξαγριωμένος και απόλυτος ακτιβισμός, τόσο που δεν άφηνε κανένα χώρο για οτιδήποτε άλλο στις ζωές μας, προερχόταν σίγουρα από την εμπειρία στην *Potere Operaio*, αλλά πιστεύω ότι εκείνη την εποχή, η κατάσταση σε άλλες ομάδες ήταν παρόμοια με την δική μας. Αυτό ήταν ξεκάθαρα ακόμη πιο δύσκολο για όσες από εμάς είχαμε «ηγετικό» ρόλο. Και εδώ είναι σημαντικό να τονίσουμε κάτι ακόμη... Προς τα τέλη της δεκαετίας ήμασταν εξαντλημένες από αυτό το είδος ζωής και ακτιβισμού. Όλα τα περιθώρια αναπαραγωγής μας είχαν μειωθεί δραματικά· ήταν πολύ πιο περιορισμένα από αυτά των αντρών, συμπεριλαμβανομένων των συντρόφων.

Ωστόσο, οι γυναίκες της Lotta Femminista και του Μισθού για την Οικιακή Εργασία (WfH) έκαναν κάποιες πρωτογενείς συνεισφορές στην διεθνή φεμινιστική θεωρία, ειδικά όσον αφορά στο ρόλο του άντρα στην σωματική και σεξουαλική

βία εναντίον των γυναικών μέσα στην οικογένεια ως δύναμη πειθάρχησης, που είναι παρόμοια με τη σωματική και ψυχολογική βία που χρησιμοποιείται για την πειθάρχηση των εργατών στο εργοστάσιο. Πάνω σ' αυτό το ζήτημα, ιδιαίτερη σημασία έχει η πολιτική δουλειά της Leopoldina Fortunati και της Giovanna F. Dalla Costa, με την τελευταία να υποστηρίζει ότι:

Από τις απαρχές του, το Φεμινιστικό Κίνημα έχει υποστηρίξει ότι η σχέση μεταξύ αντρών και γυναικών σε μια καπιταλιστική κοινωνία βασίζεται στην βία. Πράγματι, αυτό ήταν το πρώτο θέμα γύρω απ' το οποίο το κίνημα ανέπτυξε έναν ευρύ δημόσιο διάλογο καθώς και έναν υψηλού επιπέδου οργανωμένο αγώνα [...]. Η αντρική βία απέναντι στις γυναίκες σίγουρα δεν γεννήθηκε με τον καπιταλισμό, αλλά έχει μια μακρά ιστορία πριν απ' αυτόν. Αλλά ακόμη και αν κάποιες πλευρές αυτής της μορφής βίας παραμένουν ουσιαστικά ίδιες (οι γυναίκες έτρωγαν ξύλο, βιάζονταν, δολοφονούνταν, τους ακρωτηρίαζαν τα γεννητικά όργανα, εξαναγκάζονταν στην έκτρωση ή στο να κάνουν παιδί, όλα αυτά πολύ πριν τον καπιταλισμό), στον καπιταλισμό η αντρική βία απέναντι στις γυναίκες έχει επανακαθοριστεί και «διανθιστεί» με μια λειτουργία [...] ολοκληρωτικά στο εσωτερικό της δουλειάς την οποία οι γυναίκες προορίζονται να εκτελούν: το νοικοκυριό. Αυτή η δουλειά είναι η δουλειά της παραγωγής και της αναπαραγωγής της εργατικής δύναμης, ο βασικός της χώρος εκτέλεσης είναι το σπίτι και η πρωταρχική μονάδα στην οποία εκτελείται είναι η οικογένεια. [...] Η ακραία βία στη σχέση μεταξύ του κεφαλαίου και των γυναικών αντανάκλαται στην βία της σχέσης άντρας-γυναίκα: μια σχέση που είναι αναγκαστικά βίαιη από πλευράς των αντρών απέναντι στις γυναίκες.

Η ίδια συγγραφέας ασκεί επίσης κριτική στην αποτυχία του εργατικού κινήματος, συμπεριλαμβανομένου του εργατισμού που επηρέασε την ίδια, την αδερφή της και άλλα μέλη της Lotta Femminista και του Μισθού για την Οικιακή Εργασία (WfH), στο να ακούσουν και να αντιληφθούν την καινοτομία της θεωρίας τους, χωρίς να βάζουν στην ίδια μοίρα την «οικιακή εργάτρια» [houseworker] και τον εργάτη στο εργοστάσιο [factory worker]:

Όπως όλες οι γυναίκες, νιώθουμε στο πετσί μας ότι είμαστε «οικιακές εργάτριες», «κάθε γυναίκα στο σπίτι είναι μια άμισθη

3. Ρώμη 1974, αυτόνομη γυναικεία διαδήλωση.

εργάτρια!». Από όταν ξεκινήσαμε να ορίζουμε τους εαυτούς μας κατ' αυτό τον τρόπο, εκείνοι από την Αριστερά που ήθελαν να μας κατηγορήσουν για «αναχρονιστικό εργατισμό», ύψωσαν τις φωνές τους αποδεικνύοντας έτσι ότι μπέρδευαν ένα απολύτως καινούριο ορισμό [criteria] όπως είναι η «οικιακή εργάτρια» με τον «εργάτη», και ήταν εξίσου έτοιμοι να αποδώσουν σε εμάς πολιτικές θεωρίες, τις οποίες εμείς ποτέ δεν είχαμε διατυπώσει. [...] Αυτή η έλλειψη ικανότητας διαχωρισμού από το αντρικό μέτωπο δεν μας εκπλήσσει: για τους άντρες που δεν μπορούν να δουν ή ν' ακούσουν τις γυναίκες, δεν υπάρχει τίποτε άλλο πέρα από το «στου κουφού την πόρτα όσο θέλεις βρόντα».

Αυτή η στενή προσέγγιση από την αντρική Αριστερά αντιπαράτεθηκε με την σοβαρότητα της δημόσιας συζήτησης μέσα σε ολόκληρο το φεμινιστικό κίνημα για την άμισθη οικιακή εργασία:

Η αναγνώριση των γυναικών ως άμισθες οικιακές εργάτριες έχει γίνει κοινή κληρονομιά. Ακόμη και οι πλευρές του φεμινιστικού κινήματος που δεν συμφωνούν με την στρατηγική του «μισθού για την οικιακή εργασία», ορίζουν την κατάσταση των γυναικών με τρόπο ουσιαστικά παρόμοιο. [...] Η σύγκριση μεταξύ της κατάστασης της οικιακής εργάτριας και εκείνης ενός σκλάβου -στα πλαίσια της ανάλυσής μας- χρήζει ιδιαίτερης σημασίας στο να μας βοηθήσει να ορίσουμε καλύτερα αυτή τη συζήτηση: κάτι που χρειάζονταν περισσότερο από ποτέ χάρη στο κύμα της πολιτικής κινητοποίησης που έχτισε το φεμινιστικό κίνημα ενάντια στη βία κατά των γυναικών. [...] Η αύξηση αυτή της βίας είναι προφανώς συνδεδεμένη με την ολοένα αυξανόμενη αντίδραση των γυναικών σήμερα, καθώς και με την ολοένα αυξανόμενη θέληση του Κράτους και όσων έχουν την εξουσία να την εμποδίσουν. ●

1. Patrick Cuninghame, *Italian feminism, workerism and autonomy in the 1970s*, *Amnis* 8 (9-2008). Διαθέσιμο ηλεκτρονικά στο journals.openedition.org.
2. Della Porta, Donatella, *Movimenti Collettivi e Sistema Politico in Italia 1960-1995*, Rome, Editori Laterza, 1996, p. 71.
3. Dalla Costa, Mariarosa, *The Power of Women and the Subversion of the Community (with A Woman's Place by Selma James)*, London, Falling Wall Press 1974 [1972]. Στα ελληνικά μεταφράστηκε και κυκλοφόρησε από την αυτόνομη γυναικεία ομάδα no woman's land τον Ιούνιο του 2008 υπό τον τίτλο «Η δύναμη των γυναικών και η κοινωνική ανατροπή». Την άνοιξη του 2018 κυκλοφόρησε η 2η έκδοσή από την ομάδα γυναικών ενάντια στις νέες πειθαρχικές μίγαδα.
4. Η εφημερίδα Rosso συνδεόταν με την Αυτονομία Οργανωμένων Εργατών (Organized Workers Autonomy) στο Μιλάνο, μία νεο-λενινιστική τάση μέσα στην Αυτονομία που προσπαθούσε να ηγηθεί του κινήματος και συγκροούστηκε με το φεμινιστικό κίνημα στη Ρώμη το 1975.

Πηγή εικόνων: Tano d' Amico, *Una storia di donne: il movimento al femminile dal '70 agli anni no global*, Intra Moenia, Napoli 2003.